

КРИЦЯ

Підтримка відновлення
Криворізького району

Діагностичний інструментарій для скринінгу труднощів у розвитку дітей молодшого шкільного віку

В межах реалізації проєкту “КРИЦЯ: Підтримка відновлення Криворіжжя” у його частині «Доступ до освіти та якість освіти для дітей віком 3–17 років. Підтримка для дітей з особливими потребами». Цей проєкт фінансується Великим Герцогством Люксембург та реалізується LuxDev (Luxembourg Development Cooperation Agency), Proman і Фондом розвитку підприємництва.

ЗМІСТ

Вступ	3
Методичні рекомендації щодо користування діагностичним інструментарієм	5
Діагностичний інструментарій (діагностичні методики, інструментарій, цілі з конкретизованими індикаторами, покрокові інструкції, спостережувані показники, шкала оцінювання) для швидкого обстеження (скринінгу) дитини 7-8 років у чотирьох напрямках розвитку (фізичний, когнітивний, емоційний, мовленнєвий)	7
Протокол скринінгового обстеження розвитку дитини 7-8 років	14

ВСТУП

Актуальність. Сучасна освіта потребує швидких, надійних та етично вивірених способів первинної оцінки розвитку дитини, які допомагають вихователю (психологу, студенту-практиканту) вчасно помітити «зони росту» та ризики і, за потреби, запропонувати додаткове обстеження без стигматизації.

Запропонований інструментарій призначений саме для скринінгу — короткого, структурованого «першого погляду», який за 15–25 хвилин охоплює чотири провідні напрями розвитку 7-8-річних дітей: фізичний, когнітивний, емоційно-соціальний і мовленнєвий. Він поєднує прості за формою завдання з чіткими кроками проведення, спостережуваними індикаторами та шкалою оцінювання 0–2 бали, що дозволяє уніфікувати процедуру й підвищити узгодженість у діях тих, хто діагностує та спостерігає за дитиною.

Інструментарій відповідає гуманістичній логіці оцінювання: «спочатку успіх» (принцип «теплого старту»), нейтральні підбадьорювання без підказок і право дитини відмовитись.

Особливості:

- **Скринінгова логіка:** коротка тривалість, чотири напрями, 0–2 бали за кожне завдання, інтерпретація сумарних балів і чіткий «поріг» для рекомендації розгорнутого обстеження (за стійких «ризик»-показників у двох і більше напрямках).
- **Процедурна прозорість:** покрокові інструкції, чітко визначені індикатори якості виконання, типові помилки й миттєві підказки, Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії (спрощення/ускладнення) з урахуванням віку та індивідуальних потреб.
- **Безпека та етика:** інформована згода батьків/законних представників, гігієна, контроль втоми/перезбудження, регламент кількості спроб, вимоги до простору та матеріалів, недопущення травматизації.
- **Педагогічна корисність:** кожне завдання має очевидну можливість «перенесення» у повсякденну практику (рухливі вправи, груба та дрібна моторика, увага, пам'ять, емоційна компетентність, мовлення), а короткі формули зворотного зв'язку допомагають підтримувати дитину тут-і-тепер.

Переваги для закладу дошкільної освіти:

- **Швидкий старт у практиці:** прості матеріали (стрічка, кубики, намистини, картки, олівці) й зрозумілі інструкції дозволяють без спеціальної апаратури опанувати базову діагностичну культуру.
- **Єдина «мовна рамка»:** шкала 0–2 та описані індикатори підвищують порівнюваність спостережень.
- **Дитиноцентрованість:** вправи нагадують гру, а педагогічні підказки закріплюють саморегуляцію й упевненість, що важливо для створення безпечного освітнього середовища.
- **Інклюзивність:** передбачені Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії для дітей із сенсорними труднощами, РАС/РДУГ, мовленнєвими особливостями (візуальні опори, ритмізація, поетапність, спрощення інструкцій).
- **Управлінська користь:** зведені бали й короткі якісні нотатки стають підставою для планування індивідуалізованих завдань, партнерської розмови з батьками та, за потреби, маршрутизації до фахівців (логопед, нейропсихолог, педіатр, психолог).

Місце інструментарію в освітньому процесі. Скринінг не замінює повної психолого-педагогічної діагностики, а слугує «світлофором» для прийняття подальших рішень: «зелений» (7–8 балів за блок) — можна ускладнювати; «жовтий» (4–6) — норма з зонами росту, ввести цільові вправи; «червоний» (0–3) — індивідуалізація та/або рекомендація до розширеного обстеження. Така логіка узгоджується з культурами доказового виховання: коротко, системно, без оцінювання особистості дитини.

Очікувані результати впровадження. Фахівець буде мати можливість:

- організувати безпечний простір і процедуру короткого обстеження;
- користуватися уніфікованими інструкціями та шкалами;
- давати підтримувальний, неоцінювальний фідбек (зворотній зв'язок);
- грамотно фіксувати дані й інтерпретувати їх у межах компетенції скринінгу;
- комунікувати результати батькам і команді фахівців професійною, етичною мовою.

Усі покрокові процедури, індикатори, шкали, типові помилки, підказки та Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії, на які посилаються ці рекомендації, докладно подані у вихідному інструментарії.

Методичні рекомендації щодо користування діагностичним інструментарієм

1. Етика, безпека та підготовка

- 1.1. Отримай інформовану згоду батьків/законних представників. Поясни мету: це не «іспит» для дитини, а коротка гра-перевірка, що допоможе краще дібрати навчальні завдання.
- 1.2. Переконайся у готовності простору: рівна неслизька підлога, відстань між дітьми $\geq 1,5$ м; поруч килимок для вправ на рівновагу; достатнє світло; столи/стілці відповідно до зросту.
- 1.3. Перевір матеріали: стрічка/лінійка, таймер, намистини $\varnothing \geq 1,5$ –2 см, товстий шнурок, аркуші з доріжками та контурами, олівці (бажано трикутні), кубики різних розмірів і кольорів, прості сюжетні картки, лялька/ведмедик, чашки, м'яч.
- 1.4. Дотримуйся гігієни: миття/антисептика рук до і після «Намиста», обробка матеріалів; використовуй гіпоалергенні матеріали.
- 1.5. Сплануй дозування: 15–25 хв загалом (за потреби — два підходи по ~ 15 хв), не більше двох залікових спроб у силових/балансових вправах, паузи 30–60 с між серіями.
- 1.6. Використовуй «теплий старт»: почни з однієї-двох простих вправ, що гарантовано вийдуть, — це знижує тривогу і підвищує співпрацю.
- 1.7. Пам'ятай про нейтральні підбадьорювання («Спробуй ще», «У тебе майже вийшло») і унікай підказок, що розкривають відповідь.
- 1.8. Зупиняй процедуру за сигналами втоми/перевантаження, скаргами дитини, зміною кольору обличчя, пітливістю; фіксуй випадки в протоколі.

2. Структура проведення та оцінювання

- 2.1. Обери 1–2 завдання в кожному з чотирьох напрямів (фізичний, когнітивний, емоційно-соціальний, мовленнєвий) відповідно до віку (7–8 років).
- 2.2. Перед кожним завданням: короткий показ/демонстрація, чітка інструкція, одна тренувальна спроба (де передбачено), далі — залікові спроби.
- 2.3. Спостерігай і відмічай індикатори якості: техніка, послідовність дій, самоконтроль, стратегії (ритмізація, вербалізація), реакція на зміну правил.
- 2.4. Оцінюй кожне завдання за шкалою 0–2: 2 — виконує повністю, самостійно, у межах вікової норми; 1 — частково, з додатковим часом або мінімальною підказкою; 0 — не виконує, відмовляється, потребує значної допомоги.
- 2.5. Записуй кращий результат із двох спроб (де це передбачено), з коротким коментарем про стратегії/типові помилки.
- 2.6. Підсумуй бали в межах кожного блоку (максимум 8) і зроби орієнтовну інтерпретацію: 7–8 — норма/вище; 4–6 — норма з зонами росту; 0–3 — потрібна індивідуалізація та (за стійких ознак у ≥ 2 напрямках) — маршрут до фахівців.
- 2.7. Зворотний зв'язок дитині — короткими «формулами підтримки»: «Ти тримав рівновагу довше — відчув, як допомагає спокійне дихання?», «Пальчики працювали як щипчики — намистини слухняно нанизувались».

3. Покрокові підказки по ключових завданнях

3.1. Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії та інклюзія

- РАС/РДУГ: менші набори стимулів, чіткі візуальні опори, ритмізація (плеск/лічба), часті короткі паузи.
- Сенсорні особливості: контроль гучності музики, приглушене світло, відсутність різких запахів (краще олівці, ніж маркери).
- Моторні труднощі: спрощення пози (баланс із доторком до стіни), зменшення часу утримання, більше відпочинку.
- Мовленнєві: жестові/візуальні підказки, спрощені інструкції з паузами, моделювання коротких фраз.

3.2. Комунікація з батьками/командою (етичні формули)

- «Ми провели короткий ігровий скринінг розвитку (15–25 хв). Це не діагноз і не оцінка дитини, а підказка для планування занять».
  - «У більшості завдань [ім'я] впорав(лася) відповідно до віку; ось кілька вправ, які будемо практикувати для зміцнення...»
- «Є ознаки, що потребують додаткової уваги в ... (2+ напрями) — рекомендуємо _____ консультацію ... (логопед/нейропсихолог/педіатр/психолог). Ми допоможемо з маршрутом».

3.3. Якість виконання і самоаналіз

Після кожного скринінгу коротко відповідай собі на три запитання:

- Чи була інструкція лаконічною та однаковою для всіх дітей?
- Чи дотримав(ла)ся дозування/безпеки/пауз?
- Що саме я зафіксував(ла) як стратегії дитини (а не тільки результат)?

ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ШВИДКОГО ОБСТЕЖЕННЯ (СКРИНІНГУ) ДИТИНИ 7-8 РОКІВ У ЧОТИРЬОХ НАПРЯМАХ РОЗВИТКУ (ФІЗИЧНИЙ, КОГНІТИВНИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ, МОВЛЕННЄВИЙ)

Загальні правила проведення

<i>Тривалість</i>	15–25 хв (за потреби розбити на 2 підходи по ~15 хв).
<i>Принцип «теплий старт»</i>	1–2 прості, успішні для дитини вправи на початку.
<i>Нейтральні підбадьорювання</i>	(«Спробуй ще», «Майже вийшло»), без підказок на відповідь.
<i>Етика</i>	інформована згода батьків/законних представників; повага до сигналів втоми/перевантаження; право відмовитися.
<i>Шкала оцінювання та вікові прогнозовані відповіді або дії дитини</i>	Кожне завдання оцінюється 0–2 бали: 2 — виконує повністю/самостійно/за віковою нормою; 1 — частково/з додатковим часом/із мінімальною підказкою; 0 — не виконує/відмовляється/потребує значної допомоги.

Інструментарій є скринінговим. За стійких «ризик»-показників у 2+ напрямках розвитку — рекомендувати розгорнуте обстеження у фахівців (логопед/нейропсихолог/педіатр/психолог).

ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ЦІЛІ З КОНКРЕТИЗОВАНИМИ ІНДИКАТОРАМИ, ПОКРОКОВІ ІНСТРУКЦІЇ, СПОСТЕРЕЖУВАНІ ПОКАЗНИКИ, ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

1. ФІЗИЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ (2 завдання)

1.1. «Баланс-місток із завданням»

Мета. Дослідити статичну й динамічну рівновагу, координацію рухів, здатність утримувати увагу й виконувати інструкцію з кількома кроками.

Матеріали. Клейка стрічка / лінія на підлозі довжиною 2,5–3 м («місток»), 2–3 невеликі кубики, таймер/пісочний годинник, килимок збоку (на випадок втрати рівноваги).

Процедура. Показ: дорослий іде по лінії «п'ята до носка», тримаючи кубик на долоні, потім зупиняється, нахилиється, піднімає інший кубик і йде назад.

Інструкція: «Уяви, що це місток через річку. Пройди по містку до кінця, не сходячи з лінії, донеси кубик на долоні. Біля кінця зупинись, підними другий кубик з підлоги, знову випрямся і повернися назад тим самим шляхом».

1 тренувальна спроба (без рахунку часу) + 1–2 залікові спроби.

Фіксується: кількість виходів за лінію, падіння кубика, стабільність корпусу, здатність виконати всі кроки інструкції.

Спостережувані індикатори. Ходить «п'ята до носка», не перетворює на «просто ходьбу». Не менш ніж 12–14 кроків по лінії без виражених «завалів». Зупиняється за інструкцією, акуратно нахилиється й піднімає кубик, не сходячи з лінії. Повертається назад, зберігаючи рівновагу.

Шкала 0–2.

2 бали – проходить лінію туди й назад ($\approx 2,5$ –3 м), не сходячи з неї або з 1 коротким виходом; кубик не падає, усі кроки інструкції виконано.

1 бал – проходить не менше половини «містка», 2–3 виходи за лінію або 1 падіння кубика; після нагадування завершує завдання.

0 балів – не може пройти й половину маршруту, часто сходить з лінії, відмовляється/зупиняється задовго до кінця, не виконує всі кроки інструкції.

Типові помилки. Широкі кроки не «п'ята до носка»; різкі нахили з втратою рівноваги; забуває підняти кубик або повернутися назад.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – дозволити ставити стопи не «п'ята до носка», а просто ближче до лінії; кубик тримати двома руками.

Ускладнення – додати сигнал «СТОП» посередині містка, на який треба завмерти на 3–5 с, не втрачаючи рівноваги.

1.2. «Стрибковий візерунок»

Мета. Оцінити координацію, ритмізацію рухів, здатність утримувати в робочій пам'яті рухову послідовність і діяти за зразком.

Матеріали. Намальовані/наклеєні на підлозі «клітинки» (аркуші А4 у ряд) з позначками:

- «дві ноги» (квадрат із двома слідами),
- «ліва нога»,
- «права нога».

Процедура. На підлозі викладається візерунок, наприклад:

ДВІ – ЛІВА – ДВІ – ПРАВА – ДВІ – ЛІВА – ДВІ.

Дорослий один раз демонструє, стрибаючи та проговорюючи вголос:

«Дві ноги – ліва – дві – права – дві – ліва – дві».

Дитина повторює послідовність (1 тренувальна спроба + 1–2 залікові).

За можливості друга серія з іншим візерунком (наприклад, ДВІ – ПРАВА – ЛІВА – ДВІ – ПРАВА – ЛІВА).

Спостережувані індикатори. Відтворює візерунок без переплутування «ліва/права». Приземляється точно в «клітинку», не «з'їжджає вбік». Зберігає ритм, не зупиняється в середині.

Шкала 0–2.

2 бали – виконує повний візерунок без помилок або з 1 легкою «заминкою»; орієнтується «ліва/права» за словесною інструкцією.

1 бал – допускає 2–3 помилки (переплутує ноги, «промахується» по клітинці), але після короткого нагадування завершує завдання.

0 балів – не може відтворити послідовність без постійної демонстрації дорослого, плутається, відмовляється.

Типові помилки. Автоматично стрибає тільки на дві ноги; орієнтується «на око», а не по знаках; не чує словесний ритм.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – коротший візерунок (4 клітинки: ДВІ – ЛІВА – ДВІ – ПРАВА).

Ускладнення – додати «фальш-клітинку», яку треба «перестрибнути», або виконати візерунок у зворотному порядку.

2. КОГНІТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ (2 завдання)

2.1. «План кімнати» (просторове мислення на схемі)

Мета. Перевірити розуміння схематичного зображення простору, просторових відношень «праворуч/ліворуч/під/над/перед/за» на площині, утримання й виконання інструкції з 2–3 кроків.

Матеріали. Аркуш із планом класу/кімнати (прямокутник, намальовані умовні «двері», «вікно», «стіл», «шафа»).

Маленькі фішки/картки із зображенням «книжка», «м'яч», «ведмедик», «портфель».

Процедура. Коротко пояснити: «Це ніби клас згори. Ось двері, ось вікно, ось стіл...».

Одна проста тренувальна інструкція:

«Поклади м'яч біля дверей».

Далі 3–4 інструкції по зростанню складності:

«Поклади м'яч під вікном, а ведмедика — праворуч від столу».

«Поклади книжку на стіл, а портфель — за шафою».

«Поклади ведмедика між столом і вікном, а м'яч — перед дверима».

Не показувати пальцем на плані; дозволені лише словесні вказівки. Повтор інструкції – максимум 1 раз.

Спостережувані індикатори. Орієнтується на схемі, не плутає «праворуч/ліворуч». Утримує послідовність із 2–3 дій. Застосовує знання прийменників до абстрактного зображення, а не тільки до реальних предметів на столі.

Шкала 0–2.

2 бали – виконує не менше 3 інструкцій, з них хоча б 2 – трикрокові, без показу дорослого; помилки поодинокі й самостійно виправляються.

1 бал – впевнено виконує двокрокові інструкції, але губиться в трьох; потребує повтору/уточнення, допускає 2–3 помилки.

0 балів – не орієнтується на плані, виконує завдання тільки після показу пальцем або неправильно розташовує більшість фішок.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – працювати тільки з парою опозицій («перед/за», «праворуч/ліворуч»).
Ускладнення – запропонувати дитині самій придумати інструкцію, а дорослому виконати її на плані (перевірка усної просторової мови).

2.2. «Ланцюжок дій: скільки лишилось?» (усне обчислення з опорою на фішки)

Мета. Перевірити розуміння послідовних арифметичних операцій у межах 10, утримання «ланцюжка» дій у робочій пам'яті, перехід від предметних дій до усного рахунку.

Матеріали. 10 фішок, лялька/ведмедик, дві «тарілки» (картонні кружечки).

Процедура. Дитині дають у руки 7 фішок. Дорослий промовляє й одночасно пропонує виконувати: «У тебе 7 цукерок. Дай ведмедику 2. Скільки в тебе залишилось? Тепер візьми ще 3 з тарілки. Скільки стало?» Аналогічні 2–3 ланцюжки (в межах 10): «Було 9. Віддай 4 мені. Скільки лишилося? Потім візьми ще 2». «У тебе 6. Візьми ще 1. Потім віддай ведмедику 3». Останній ланцюжок можна запропонувати виконати «спочатку в умі», потім перевірити на фішках.

Спостережувані індикатори. Не губиться в послідовності дій. Розуміє сенс додавання/віднімання «дав/взяв». Може перевірити себе, перелічивши фішки.

Шкала 0–2.

2 бали – коректно виконує щонайменше 2 різні ланцюжки (по 2 дії в кожному) з правильним кінцевим результатом; принаймні один раз намагається порахувати в умі; помилки, якщо є, самостійно виправляє після перепереверки.

1 бал – правильно виконує простіші ланцюжки, але плутається в одному з них (забуває частину інструкції, помиляється в рахунку); потребує повтору/допомоги.

0 балів – систематично помиляється, губиться вже після першої дії («дав/взяв»), не може пояснити, що робив.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – одноетапні задачі («Було 5, дай 2»).

Ускладнення – усні сюжетні задачки без фішок («У Марка було 8 олівців...»), лише усний рахунок з подальшою перевіркою предметами.

3. ЕМОЦІЙНО-СОЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМ (2 завдання)

3.1. «Три точки зору»

Мета. Оцінити здатність враховувати різні позиції учасників ситуації, називати й пояснювати різні почуття в межах однієї події (емоційна децентрація, теорія розуму).

Матеріали. 2–3 сюжетні картинки із конфліктними/проблемними ситуаціями (хтось штовхнув іншого в черзі; однокласник порвав малюнок; дитина випадково розбила чашку вдома). Лялька/ведмедик для «озвучування» думок персонажів.

Процедура. Дорослий коротко описує ситуацію на картинці:
«Хлопчик стояв у черзі до гойдалки, а інший його штовхнув і проліз уперед».
Запитання по черзі:
«Як почувається той, кого штовхнули? Чому?»
«Як почувається той, хто штовхнув? Чому?»
«Як може почуватися вчителька/мама, якщо вона це побачила? Чому?»
Те саме — для 2–3 різних ситуацій (без перевантаження).

Спостережувані індикатори. Називає різні емоції (не тільки «сумний/радий»).
Дає причинні пояснення («бо...», «тому що...»). Відрізняє почуття різних персонажів (не «усі однаково сердяться»).

Шкала 0–2.

2 бали – у двох і більше ситуаціях називає й пояснює 2–3 різні емоції для різних персонажів; бачить, що дії однієї людини по-різному впливають на інших.

1 бал – здебільшого називає емоції правильно, але однаково для всіх («усі злі/сумні»); пояснення короткі або поверхові («бо так»); диференціація точок зору часткова.

0 балів – важко називає емоції, відповіді випадкові або тільки опис дій («він штовхає», «вона плаче») без емоційної інтерпретації.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – працювати з двома персонажами (той, хто образив, і той, кого образили).

Ускладнення – запропонувати придумати, як зміняться почуття персонажів після вибачення/виправлення ситуації.

3.2. «Як допомогти собі й другові»

Мета. Діагностувати репертуар конструктивних копінг-стратегій та емпатичних висловлювань у простих повсякденних труднощах.

Матеріали. Ті самі сюжетні картинки або короткі усні історії про: програш у грі, сварку з другом, зауваження від учительки, розбите вдома горнятко тощо.

Процедура. Коротко описати ситуацію, наприклад:
«Дівчинка програла у настільну гру, дуже засмутилася й мало не заплакала».
Поставити два запитання:
«Що вона може зробити, щоб їй стало легше?»
«Що ти сказав(ла) б їй, щоб її підтримати?»
Аналогічно — ще 1–2 ситуації (про сварку, про помилку/невдачу).

Спостережувані індикатори. Називає конструктивні дії: поговорити, попросити допомогу, зробити перерву, спробувати ще раз, домовитися, вибачитися.
Унікає суто агресивних/унікальних стратегій як єдиного варіанту («вдарити», «втікати й ні з ким не говорити»)
Формулює прості підтримувальні фрази («не хвилюйся, ми ще зіграємо», «давай я тобі допоможу»).

Шкала 0–2.

2 бали – у більшості ситуацій пропонує ≥ 2 конструктивні дії й принаймні 1 емпатичну фразу; видно розуміння, що можна змінювати стан свій і іншого.

1 бал – називає 1 конструктивний спосіб без вербальної підтримки або навпаки; іноді пропонує неадекватні реакції, але здатен/здатна прийняти альтернативу після обговорення.

0 балів – переважають агресивні/деструктивні чи повністю унікальні стратегії («нічого не треба робити», «помститися»); не може сформулювати підтримку.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – працювати з однією ситуацією, пропонуючи вибір з двох варіантів («що краще – штовхнути у відповідь чи сказати, що тобі боляче?»).

Ускладнення – попросити дитину згадати реальний випадок і описати, як тоді діяла й що можна було б змінити.

4. МОВЛЕННЄВИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ (2 завдання)

4.1. «Складні інструкції з умовою»

Мета. Перевірити розуміння складніших мовленнєвих конструкцій із елементами умови («якщо... то») та заперечення («але не...») у поєднанні з просторовими прийменниками.

Матеріали. Ті самі: 3 кольорові кубики, м'яч, 2 чашки, лялька/ведмедик.

Процедура. Коротка розминка з простими командами (1–2 кроки).

Далі – 3–4 інструкції зі структурою «якщо... то...» та «але не...», наприклад:

«Якщо в мене в руках м'яч, постав ляльку переді мною, а зелений кубик — між чашками. Але не чіпай червоний кубик».

«Якщо я покладу м'яч на стіл, сховай ведмедика під стіл, а кубик постав за чашкою».

«Постав жовтий кубик на чашку, але не чіпай м'яч. Потім передай мені ведмедика».

Повтор інструкції дозволяється 1 раз; дорослий не підказує жестами.

Спостережувані індикатори. Уловлює залежність дій від умови («якщо...»).

Не виконує заборонену дію («але не чіпай...»). Зберігає порядок виконання.

Шкала 0–2.

2 бали – правильно виконує не менше 3 складних інструкцій (із умовою й запереченням), не порушуючи «заборонених» дій; час запуску дії адекватний, без надмірних пауз.

1 бал – виконує основну частину інструкції, але 1–2 рази порушує заперечення або плутає порядок; після нагадування виправляється.

0 балів – систематично виконує тільки перший крок, ігнорує «якщо/але не», загалом інструкції не дотримується.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – інструкції без умови («Постав... але не чіпай...»), лише одна заборона.

Ускладнення – подвійна умова («Якщо м'яч на столі – зроби одне, якщо в мене в руках – інше»).

4.2. «Міні-переказ із власним закінченням»

Мета. Діагностувати зв'язність і розгорнутість усного мовлення, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, здатність творчо модифікувати сюжет.

Матеріали. Короткий текст на 4–5 речень про знайому дитині ситуацію (школа, гра, дружба) **або** послідовність із 4–5 сюжетних картинок.

Процедура. Дорослий читає/розповідає історію (без перебивання), наприклад: як дитина загубила олівець, засмутилася, але друг допоміг.

Просить:

«Розкажи мені, що тут сталося – від початку до кінця».

Після переказу:

«А тепер придумай інший кінець цієї історії: як ще все могло закінчитися?»

При потребі дає «скелет» – опорні слова: «Спочатку... Потім... Тому що... Наприкінці...».

Спостережувані індикатори. Наявність структури (початок – розвиток – кінець).

Використання засобів зв'язку («і», «потім», «тому що», «але»).

Узгодження слів у роді/числі, відсутність грубих граматичних «зламів».

Логічність альтернативного завершення (не просто «...і всі полетіли в космос», якщо це не впливає із сюжету).

Шкала 0–2.

2 бали – переказ відтворює основні події без суттєвих перекручень, є 4+ зв'язних речення, використано причинні зв'язки; альтернативний кінець логічно узгоджується з початком історії.

1 бал – переказ фрагментарний, але загальний зміст зрозумілий; мало засобів зв'язку, альтернативний кінець слабо пов'язаний із сюжетом; можливі нечасті граматичні помилки.

0 балів – дитина не може послідовно відтворити сюжет, «стрибає» між епізодами, губить головну лінію, альтернативний кінець відсутній або зовсім не пов'язаний.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії.

Спрощення – 3 картинки з дуже простою історією; дозволити дитині показувати й тільки потім коментувати.

Ускладнення – запропонувати придумати не лише інший кінець, а й один додатковий епізод «посередині», пояснивши «чому так сталося».

Як користуватися цими новими завданнями

Залиш ту ж **шкалу 0–2** і ліміти часу; нові завдання можна **чергувати** з базовими з інструментарію або використовувати як «рівень +1» для дітей 7–8 років.

У протоколі можна додати позначку «Розширений варіант (1 клас)» і ті самі короткі якісні коментарі про стратегії дитини (як тримала інструкцію, як міркувала, як регулювала себе).

**ПРОТОКОЛ РОЗШИРЕНОГО СКРИНІНГОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ
РОЗВИТКУ ДИТИНИ
(7–8 років, молодший шкільний вік, 1 клас)**

ТАБЛИЦЯ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИТИНУ

Поле	Відомості
Прізвище, ім'я дитини	
Дата народження	«_» _____ 202 р.
Вік (повних років / місяців)	
Заклад освіти	
Клас	
Класний керівник	
Дата обстеження	«_» _____ 202 р.
Місце проведення (кабінет, кімната тощо)	
ПІБ фахівця, що проводить обстеження, посада	

Додаткові відомості (стан здоров'я, особливі умови, короткий опис поведінки дитини до початку обстеження):

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ

Бал	Опис
0	Завдання не виконане / виконане з великою кількістю помилок, потрібна постійна допомога.
1	Часткове виконання завдання, помилки, необхідні підказки / повтор інструкції.
2	Завдання виконане повністю й адекватно, без суттєвої допомоги.

ТАБЛИЦЯ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

№	Напрямок / назва завдання	Короткі орієнтири для спостереження (для фахівця)	Бал (0–2)	Примітки (особливості виконання, поведінки, стратегії дитини)
1.1	Фізичний – «Баланс-місток із завданням»	Рівновага на «містку» (лінії), ходьба «п'ята до носка», не сходять з лінії, виконує всі кроки інструкції (донести кубик, зупинитися, підняти інший, повернутися).		
1.2	Фізичний – «Стрибковий візерунок»	Відтворення послідовності стрибків («дві ноги», «ліва», «права») за значками, орієнтація «ліва/права», збереження ритму, точність приземлення в «клітинки».		
2.1	Когнітивний – «План кімнати»	Орієнтація на схематичному «плані класу згори», розуміння просторових відношень («перед/за», «під/над», «праворуч/ліворуч»), виконання 2–3-крокових інструкцій без показу дорослого.		
2.2	Когнітивний – «Ланцюжок дій: скільки лишилось?»	Утримання в пам'яті послідовності дій «дав/взяв», розуміння додавання й віднімання в межах 10, уміння перевірити себе на фішках або спробувати порахувати в умі.		
3.1	Емоційно-соціальний – «Три точки зору»	Називання й пояснення емоцій різних учасників ситуації (той, кого образили; той, хто образив; дорослий), диференціація почуттів, причинні пояснення («бо...», «тому що...»).		
3.2	Емоційно-соціальний – «Як допомогти собі й другові»	Пропозиція конструктивних способів дії у проблемних ситуаціях (програв, сварка, зауваження), формулювання підтримувальних фраз, відсутність домінування агресивних / повністю унікальних реакцій.		
4.1	Мовленнєвий – «Складні інструкції з умовою»	Розуміння та виконання інструкцій із «якщо... то...», «але не...», дотримання послідовності дій, невиконання заборонених дій, чутливість до мовних маркерів умови й заперечення.		

№	Напря́м / назва завдання	Короткі орієнтири для спостереження (для фахівця)	Бал (0–2)	Примітки (особливості виконання, поведінки, стратегії дитини)
4.2	Мовленнєвий – «Міні-переказ із власним кінцем»	Зв'язний переказ тексту / послідовності картинок (початок–середина–кінець), використання сполучників («і», «потім», «тому що», «але»), логічно пов'язаний альтернативний кінець історії.		

ТАБЛИЦЯ 3. СУМАРНІ БАЛИ ЗА НАПРЯМАМИ

Напря́м	Завдання (№)	Максимум балів	Набрано балів	Орієнтовний рівень (за потреби налаштовується)
Фізичний розвиток	1.1, 1.2	4		
Когнітивний розвиток	2.1, 2.2	4		
Емоційно-соціальний розвиток	3.1, 3.2	4		
Мовленнєвий розвиток	4.1, 4.2	4		
ЗАГАЛЬНА СУМА	1.1–4.2	16		

Приклад орієнтовної інтерпретації (за потреби змінюється під модель):

Діапазон загальної суми балів	Орієнтовний рівень
14–16 балів	Високий рівень сформованості відповідних функцій / навичок
10–13 балів	Достатній рівень
6–9 балів	Середній рівень (потребує заходів підтримки)
0–5 балів	Низький рівень (доцільне додаткове, розгорнуте обстеження)

ТАБЛИЦЯ 4. ЯКІСНИЙ ОПИС РЕЗУЛЬТАТІВ

Блок	Опис
1. Особливості поведінки дитини під час обстеження (активність/пасивність, контактність, втомлюваність, реакція на успіх/неуспіх, потреба в підтримці)	
2. Сильні сторони (ресурси) дитини (що виражено краще за інші сфери; які завдання давалися легко, які стратегії дитина використовує природно)	
3. Вектори можливих труднощів / ризики (напрями, де спостерігаються стійкі помилки або низька мотивація; де доцільне додаткове поглиблене обстеження)	
4. Рекомендації для батьків / вчителів / фахівців (у форматі коротких практичних порад – що можна робити вдома / у класі для підтримки розвитку)	

Підписи

Сторона	Реквізити
Фахівець, що проводив(ла) обстеження	Підпис _____ ПІБ _____
Батьки / законні представники ознайомлені з результатами	Підпис _____ Дата « » _____ 202 р.